

مبانی اقتصاد و مالی رفتاری

مؤلفان

دکتر علی سعیدی

استادیار دانشکده مدیریت و علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

سید محمد جواد فرهانیان

انتشارات بورس وابسته به شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس
تهران: میدان ونک، خیابان ملا صدرا، شماره ۱۴، سازمان بورس و
اوراق بهادار، طبقه همکف، شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس
تلفن: ۸۸۶۷۹۵۴۰ - ۴۱
نمابر: ۸۸۶۷۹۵۴۳
www.bourseshop.ir
رایانامه: info@sena.ir

مبانی اقتصاد و مالی رفتاری

- مؤلفان: دکتر علی سمیدی، سید محمدجواد فرهانیان
- ناشر: انتشارات بورس وابسته به شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس
- صفحه‌آرا: زهرا قیطاسی
- طراح جلد: روجا غمگسار
- چاپ اول: ۱۳۹۱
- قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال
- شمارگان: ۱۱۰۰ نسخه
- چاپ و صحافی: رسام، جوش
- شابک: ۹۷۸-۶۰-۵۹۵۹-۱۵-۴

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

مبانی اقتصاد و مالی رفتاری

عنوان و نام پدیدآور: مبانی اقتصاد و مالی رفتاری / مؤلفان علی سمیدی، سید محمدجواد فرهانیان.

مشخصات نشر: تهران: شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس، انتشارات بورس، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۶۴۸ ص:، جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۰-۵۹۵۹-۱۵-۴

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابخانه.

موضوع: اقتصاد — جنبه‌های روانشناسی

موضوع: اقتصاد — جنبه‌های جامعه‌شناسی

موضوع: سرمایه‌گذاری — جنبه‌های روانشناسی

شناسه افزوده: فرهانیان، سید محمدجواد

شناسه افزوده: شرکت اطلاع‌رسانی و خدمات بورس، انتشارات بورس

رده بندی کنگره: ۱۳۹۱ س ۷۴ / ۹ HB

رده بندی دیویی: ۳۳۰

شماره کتابشناسی ملی: ۲۵۴۱۴۰۱

سفن نویسندگان

کتاب مبانی اقتصاد و مالی رفتاری برگرفته از تحقیقات سال‌های اخیر اندیشمندان رشته‌های روانشناسی، اقتصاد و مالی تدوین شده و چیدمان آن به صورتی انجام شده تا خوانندگان محترم کتاب، برای ورود به مباحث پیشرفته‌تر آماده شوند. تلاش نویسندگان در طول دوره طراحی مباحث کتاب این بوده است که مبانی موضوعات اقتصاد و مالی رفتاری ارائه شود و کار برای تحقیقات بعدی هموار گردد. برای تهیه محتوای برخی فصول به شکل گسترده‌ای از تحقیقات و مقالات علمی استفاده شده است که علت این امر نیز وجود نظرات متعدد که در نتیجه انجام تحقیقات تجربی به دست آمده می‌باشد.

نویسندگان کتاب در حد بضاعت علمی و زمانی خود به طرح مباحث پرداخته‌اند، حال آن‌که دامنه مباحث طرح شده و موجود در این حوزه بسیار گسترده بوده و کتب بسیاری و با موضوعات تخصصی‌تر قابل ارائه است.

با توجه به شرایط موجود فرهنگی و اجتماعی در کشورمان، و تأثیر زیاد عوامل احساسی بر رفتار روزمره ایرانیان، به نظر می‌رسد تلفیق نظریه‌های رفتاری با نظریه‌های اقتصاد و مالی از پرداختن صرف به نظریه‌های اقتصاد و مالی مدرن، توفیق بیشتری دربر خواهد داشت. این مهم انگیزه اصلی نویسندگان در پرداختن به مباحث رفتاری بوده است.

این کتاب در ۴ بخش شامل: (۱) مروری بر ادبیات اقتصادی از مکتب کلاسیک تا مکتب رفتاری، (۲) نظریه‌های بنیادی در اقتصاد و مالی رفتاری، (۳) معرفی تناقض‌های علم اقتصاد و مالی متعارف (در عمل) و (۴) واکنش‌های رفتاری در بازار اوراق بهادار، ارائه شده است. سازماندهی کتاب به گونه‌ای طراحی شده تا خوانندگان محترم با بنیان‌های نظری آشنا شده و به موضوعات کاربردی نیز آگاه گردند.

علی سعیدی

A_Saeedi@iaui-tnb.ac.ir

سید محمد جواد فرهانیان

jfarhanian@gmail.com

بخش اول: مروری بر ادبیات اقتصادی از مکتب کلاسیک تا مکتب رفتاری.....	۱
فصل اول: مروری بر مبانی نظری اقتصاد متعارف.....	۵
فصل دوم: روانشناسی شناختی.....	۷۱
فصل سوم: مطالعه رفتار، عامل هم‌پیوندی روانشناسی با اقتصاد و مالی.....	۱۰۱
فصل چهارم: تصمیم‌گیری و انتخاب.....	۱۳۳
بخش دوم: نظریه‌های بنیادی در اقتصاد و مالی رفتاری.....	۱۵۵
فصل پنجم: نظریه دورنگار.....	۱۵۷
فصل ششم: توسعه نظریه‌های اقتصاد و مالی رفتاری.....	۲۰۷
بخش سوم: معرفی تناقض‌های علم اقتصاد و مالی متعارف (در عمل).....	۲۶۹
فصل هفتم: تصمیم‌گیری شهودی.....	۲۷۱
فصل هشتم: تورش‌های شناختی.....	۳۰۵
فصل نهم: چارچوب شناختی.....	۳۴۷
بخش چهارم: واکنش‌های رفتاری در بازار اوراق بهادار.....	۳۹۳
فصل دهم: بیش واکنشی و کم واکنشی.....	۳۹۵
فصل یازدهم: رفتار توده‌وار.....	۴۹۷
فصل دوازدهم: شاخص‌های اندازه‌گیری احساسات در بازار.....	۵۵۳

بخش اول: مروری بر ادبیات اقتصادی از مکتب کلاسیک تا مکتب رفتاری

۵	فصل اول: مروری بر مبانی نظری اقتصاد متعارف
۶	مقدمه
۶	۱-۱- نگاه کلاسیک
۸	۱-۱-۱- نقد تفکر اقتصاد کلاسیک
۱۱	۱-۲- نگاه اقتصاددانان نوگرا (مدرن)
۱۱	۱-۲-۱- پیش‌نظریه‌پردازی نئوکلاسیکی در علم اقتصاد
۱۸	۱-۲-۱-۱- بنیان یک سیستم اقتصادی آزاد نئوکلاسیکی
۲۱	۱-۲-۱-۲- آسان اقتصادی در اقتصاد نئوکلاسیکی
۲۲	۱-۲-۱-۳- ریاضیات همپا اقتصاد نئوکلاسیکی
۲۳	۱-۳-۱- ابزار تحلیل نئوکلاسیک در بازارهای مالی (پارادایم مدرن مالی)
۲۵	۱-۳-۱-۱- انتخاب و قاعده‌ییزی
۲۶	قضیه‌ییزی
۳۰	۱-۳-۱-۲- فرضیه بازار کارا
۴۰	۱-۳-۱-۳- مفهوم گشت تصادفی
۴۳	۱-۳-۱-۴- تعیین قیمت در بازار دارایی در شرایط اطمینان
۴۴	۱-۳-۱-۵- نااطمینانی، مطلوبیت انتظاری و تعادل در شرایط نامطمئن
۵۲	۱-۴-۱- تشکیک در نظریه‌های اقتصاد و مالی نئوکلاسیک
۵۲	۱-۴-۱-۱- تشکیک در مفروضات بنیادی نظریه‌ها
۵۳	۱-۴-۱-۲- شناسایی تناقض در برخی نظریه‌های اساسی نئوکلاسیکی
۵۹	خلاصه فصل
۶۰	پرسش‌های فصل
۶۲	منابع فصل
۶۵	پیوست فصل اول
۶۵	پیوست ۱- قضیه‌ییزی و انتخاب مدل
۶۵	پیوست ۲- طبقه‌بندی و قضیه‌ییزی
۶۶	پیوست ۳- قواعد‌ییزی و تابع درست‌نمایی به عنوان ابزاری برای تصحیح خطا
۷۱	فصل دوم: روانشناسی شناختی
۷۲	مقدمه
۷۳	۱-۲- روانشناسی شناختی
۷۴	۱-۱-۲- تعریف روانشناسی شناختی
۷۶	۱-۲-۲- بستر تاریخی نهضت شناختی در روانشناسی چگونه شکل گرفت؟

۷۷	۲-۲- گستره عملکرد روانشناسی شناختی
۸۰	۲-۳- روش شناسی در روانشناسی شناختی در مقایسه با اقتصاد
۸۳	۲-۴- علت دورافتادن اقتصاد از دستاوردهای روانشناسی
۸۵	۲-۵- مبانی پاسخ به محرک (تصمیم‌گیری و انتخاب)
۸۶	۲-۵-۱- یادگیری
۸۹	۲-۵-۲- نظام یاد (حافظه)
۹۳	۲-۶- تورش‌های شناختی
۹۸	خلاصه فصل
۹۹	پرسش‌های فصل
۱۰۰	منابع فصل

۱۰۱	فصل سوم: مطالعه رفتار، عامل هم‌پیوندی روانشناسی با اقتصاد و مالی
۱۰۲	مقدمه
۱۰۳	۳-۱- اقتصاد رفتاری، مالی رفتاری
۱۰۶	۳-۲- تطور دیدگاه‌های نحوه تقابل انسان با پدیده‌های اقتصادی
۱۱۳	۳-۳- چالش نظریه‌ها و روش‌های نئوکلاسیک از دیدگاه اقتصاد رفتاری
۱۱۸	۳-۴- چالش نظریه‌ها و روش‌های نئوکلاسیک از دیدگاه مالی رفتاری
۱۱۹	۳-۴-۱- چالش بازار کارا و ناکارا
۱۲۱	۳-۴-۲- محدودیت در آربیتراژ
۱۲۲	۳-۴-۳- رد کارایی کامل بازارهای مالی با تبیین تورش‌های ادراکی و احساسی
۱۲۸	خلاصه فصل
۱۲۹	پرسش‌های فصل
۱۳۰	منابع فصل

۱۳۳	فصل چهارم: تصمیم‌گیری و انتخاب
۱۳۴	مقدمه
۱۳۵	۴-۱- طبقه‌بندی تصمیمات
۱۳۸	۴-۲- نظریه انتخاب عقلایی
۱۳۹	۴-۲-۱- فرضیه‌هایی برای رجحان فردی
۱۴۱	۴-۲-۲- فرایند انتخاب عقلایی
۱۴۳	۴-۳- معماهای انتخاب
۱۴۴	۴-۴- نظریه انتخاب در روانشناسی
۱۴۵	۴-۴-۱- انتخاب هابسونی
۱۴۶	۴-۵- فرایند شناخت-تصمیم‌گیری
۱۵۲	خلاصه فصل
۱۵۳	پرسش‌های فصل
۱۵۴	منابع فصل

بخش دوم: نظریه‌های بنیادی در اقتصاد و مالی رفتاری

۱۵۷	فصل پنجم: نظریه دورنما
۱۵۸	مقدمه
۱۶۰	۱-۵- مروری بر زمینه شکل‌گیری نظریه دورنما
۱۶۳	۱-۱-۵- آزمایش‌های تبیین اثر نسبت مشترک
۱۶۵	۱-۲-۵- زیراطمینان و مطلوبیت انتظاری
۱۶۷	۱-۳-۵- همای آلایس و اصل استقلال
۱۷۲	۱-۴-۵- اثر تفکیک و پیامد مشترک
۱۷۵	۱-۵-۵- تفکیک و اصل استقلال
۱۷۶	۱-۶-۵- ریل کیزی و اثر بازتاب
۱۷۸	۱-۷-۵- ابهام
۱۸۱	۲-۵- ساختار نظریه دورنما
۱۸۴	۲-۱-۵- تابع وزنی
۱۸۹	۲-۲-۵- تابع سازه انتظاری نظریه دورنمای تجمعی
۱۹۰	۲-۳-۵- تابع ارزش (تابع مطلوبیت)
۱۹۲	۲-۴-۵- اثر تابع وزنی بر تابع ارزش
۱۹۳	۲-۵-۵- چارچوب تصمیم
۱۹۶	۳-۵- نظریه دورنما و میل به پذیرش ریسک
۱۹۷	۴-۵- منحنی بی‌تفاوتی برای تابع مطلوبیت دورنما
۱۹۸	۵-۵- مثالی از کاربرد نظریه دورنما
۲۰۱	خلاصه فصل
۲۰۳	پرسش‌ها
۲۰۶	منابع فصل
۲۰۷	فصل ششم: توسعه نظریه‌های اقتصاد و مالی رفتاری
۲۰۹	۱-۶- پیش فرض‌های رهیافت اقتصاد و مالی رفتاری
۲۱۰	۱-۱-۶- ارزیابی نظریه‌های اقتصاد رفتاری
۲۱۱	۲-۱-۶- روش‌شناسی اقتصاد رفتاری
۲۱۳	۲-۲-۶- شکل‌گیری نظریه‌های جانشین توسط اقتصاد و مالی رفتاری
۲۱۴	۳-۶- چند نظریه مطرح اقتصاد و مالی رفتاری
۲۱۵	۳-۱-۶- نظریه‌های قضاوت و انتخاب در اقتصاد و مالی رفتاری
۲۱۶	۳-۱-۳-۶- قضاوت احتمال
۲۱۸	۳-۱-۳-۶- ترجیحات آشکار، ساخته شده یا آموخته شده؟
۲۲۰	۳-۱-۳-۶- انتخاب میان زمانی و تنزیل زمانی
۲۲۲	۳-۱-۳-۶- مدل ریاضی تنزیل نمایی و تنزیل هذلولی و کاربردهای تابع هذلولی
۲۲۹	۳-۳-۶- نظریه دورنمای تجمعی

۲۳۱	۶-۳-۱- تفاوت‌های تئوری دورنمای تجمعی با دورنمای ساده
۲۳۲	۶-۳-۲- انتخاب سبد دارای بیشینه ارزش
۲۳۸	۶-۳-۳- پاسخ به معمای تخصیص دارایی‌ها
۲۴۱	۶-۳-۳- نگرشی جدید به نظریه بازی
۲۴۳	۶-۳-۱- رفع ابهام در سازگاری متقابل تعادل نش
۲۴۷	۶-۳-۳- یادگیری و تعادل
۲۴۹	۶-۳-۳- اعتقاد به مطلوبیت اجتماعی
۲۵۸	خلاصه فصل
۲۶۰	پرسش‌ها
۲۶۱	مسائل
۲۶۳	منابع فصل

بخش سوم: معرفی تناقض‌های علم اقتصاد و مالی (در عمل)

۲۷۱	فصل هفتم: تصمیم‌گیری شهودی
۲۷۲	مقدمه
۲۷۶	۷-۱- دسترسی اطلاعات
۲۸۳	۷-۱-۱- برجستگی
۲۸۴	۷-۱-۲- اثر هاله‌ای
۲۸۵	۷-۲- شهود نمایندگی
۲۹۵	۷-۳- لنگر و تعدیل
۳۰۰	خلاصه فصل
۳۰۳	پرسش‌های فصل
۳۰۵	منابع فصل

۳۰۵	فصل هشتم: تورش‌های شناختی
۳۰۶	مقدمه
۳۰۷	۸-۱- خود فریبی و بیش اطمینانی
۳۱۲	۸-۲- تورش تدوam وضعیت کنونی
۳۱۷	۸-۳- تورش توهم کنترل
۳۱۹	۸-۴- تورش خود خدمتی
۳۲۴	۸-۵- تورش خوش خیالی
۳۲۷	۸-۶- تورش باورگرایی
۳۳۱	۸-۷- تورش خودتأییدی پس از وقوع
۳۳۴	۸-۸- تورش خودداشته بیش‌نگری
۳۳۷	۸-۹- تورش دیرپذیری
۳۳۹	خلاصه فصل
۳۴۴	منابع فصل

۳۴۷.....	فصل نهم: چارچوب شناختی
۳۴۸.....	مقدمه
۳۴۹.....	۱-۹- افسوس‌گریزی
۳۵۴.....	۲-۹- زبان‌گریزی
۳۵۹.....	۳-۹- اثر چارچوب شناختی
۳۷۰.....	۴-۹- وابستگی به مرجع
۳۷۴.....	۵-۹- حسابداری ذهنی و نظریه‌های رفتاری مصرف و پس‌انداز
۳۸۶.....	خلاصه فصل
۳۸۸.....	پرسش‌های فصل
۳۹۰.....	منابع فصل

بخش چهارم: واکنش‌های رفتاری در بازار اوراق بهادار

۳۹۵.....	فصل دهم: بیش و کم واکنشی و کم واکنشی
۳۹۶.....	مقدمه
۳۹۸.....	۱-۱۰- واکنش نامتناسب در نظریه‌های اقتصادی
۳۹۸.....	۱-۱-۱۰- کم واکنشی در آموذین مصرف نسبت به افت درآمد نسبی
۳۹۹.....	۲-۱-۱۰- واکنش نامتناسب در شرایط رکود اقتصادی
۴۰۱.....	۳-۱-۱۰- واکنش نامتناسب بازار سهام نسبت به فروخ بهره
۴۰۱.....	۲-۱۰- واکنش رفتاری و قیمت‌گذاری دارایی‌ها
۴۰۳.....	۳-۱۰- بیش واکنشی و کم واکنشی
۴۰۸.....	۴-۱۰- شواهد تجربی کم واکنشی
۴۰۸.....	۱-۴-۱۰- توالی حرکت قیمت‌ها
۴۱۷.....	۲-۴-۱۰- حرکت تدریجی قیمت پس از اعلان سود
۴۲۱.....	۵-۱۰- شواهد تجربی بیش واکنشی
۴۲۴.....	۱-۵-۱۰- بازگشت در بلندمدت
۴۲۸.....	۲-۵-۱۰- نوسانات شدید
۴۲۹.....	۳-۵-۱۰- مدل درآمد مازاد آلسن
۴۳۴.....	۴-۵-۱۰- آزمون عملیات و عملکرد سهام پس از اعلان اخبار
۴۳۵.....	۵-۵-۱۰- بازده کوتاه مدت غیرعادی سهام در عرضه‌های اولیه
۴۴۰.....	۶-۱۰- شواهد تجربی واکنش نامتناسب
۴۴۸.....	۷-۱۰- مدل قیمت‌گذاری دارایی‌ها بر اساس واکنش رفتاری (مدل باربریز و همکاران)
۴۵۱.....	۱-۷-۱۰- تصور بازار دو وضعیتی
۴۶۱.....	۲-۷-۱۰- تبیین مدل رفتاری قیمت‌گذاری سهام
۴۶۸.....	خلاصه فصل
۴۷۲.....	منابع فصل
۴۸۱.....	پیوست ۱: تبیین مدل باربریز (۱)
۴۸۷.....	پیوست ۲: تبیین مدل باربریز (۲)

فصل یازدهم: رفتار توده‌وار.....	۴۹۷
مقدمه.....	۴۹۸
۱-۱۱- رفتار توده‌وار.....	۵۰۰
۱-۱-۱۱- توده‌واری بر اساس مشاهده رفتار دیگران و نتایج آن.....	۵۰۶
۲-۱-۱۱- تشکیل آبشار اطلاعاتی.....	۵۰۷
۲-۱۱- طبقه‌بندی رفتار توده‌وار.....	۵۰۹
۳-۱۱- علل ایجاد توده‌واری.....	۵۱۱
۳-۱۱-۱- توده‌واری به علت دغدغه شهرت.....	۵۱۲
۳-۱۱-۲- توده‌واری بر مبنای نظام جبران خدمات.....	۵۱۶
۳-۱-۱۱- استفاده از تکنیک‌های یکسان.....	۵۱۶
۳-۱۱-۲- اطلاع‌رسانی ناکافی (نبود شفافیت و تقارن اطلاعاتی).....	۵۱۷
۳-۱۱-۵- توسعه نیافتگی نظام‌های تخصصی.....	۵۱۷
۳-۱۱-۶- الگوی فرهنگی جامعه.....	۵۱۸
۳-۱۱-۷- کم عمق بودن بازار سهام.....	۵۱۸
۴-۱۱- حباب قیمتی و رفتار توده‌وار.....	۵۱۸
۵-۱۱- مدل‌های اندازه‌گیری رفتار توده‌وار.....	۵۲۲
۱-۵-۱۱- مدل لاکونیشک و همکاران (LSV) سال ۱۹۹۲.....	۵۲۳
۲-۵-۱۱- مدل کریستی و هوانگ (CH) سال ۱۹۹۵.....	۵۳۰
۳-۵-۱۱- مدل هوانگ و سالمون (HS) سال ۲۰۰۶.....	۵۳۵
خلاصه فصل.....	۵۴۱
پرسش‌های فصل.....	۵۴۲
منابع فصل.....	۵۴۳
پیوست: تشریح مدل هوانگ و سالمون.....	۵۴۷
فصل هوازدهم: شاخص‌های اندازه‌گیری احساسات در بازار.....	۵۵۳
مقدمه.....	۵۵۴
۱-۱۲- مدل‌های متعارف اندازه‌گیری واکنش رفتاری (احساسی) در بازار سهام.....	۵۵۶
۱-۱-۱۲- پیمایش سرمایه‌گذاران (نسبتهای AII و II).....	۵۵۷
۲-۱-۱۲- وضعیت روانی سرمایه‌گذاران.....	۵۵۹
۳-۱-۱۲- معاملات سرمایه‌گذاران فردی.....	۵۶۲
۴-۱-۱۲- نوسانات ضمنی اختیار معامله.....	۵۶۴
۵-۱-۱۲- نسبت اختیار فروش به اختیار خرید.....	۵۶۶
۶-۱-۱۲- بازده و تقاضای عرضه‌های اولیه.....	۵۶۸
۷-۱-۱۲- درصد انتشار سهام جدید.....	۵۷۰
۸-۱-۱۲- مازاد بابت تقسیم سود.....	۵۷۳
۹-۱-۱۲- حجم معاملات.....	۵۷۳
۱۰-۱-۱۲- کسر صندوق‌های سرمایه ثابت.....	۵۷۳

۵۷۷.....	۱۱-۱-۱۲- شاخص‌های ترکیبی.....
۵۷۸.....	۱۲-۱-۱۲- شاخص اطمینان بارون.....
۵۷۹.....	۱۳-۱-۱۲- خالص جریان نقدی به صندوق‌های سرمایه‌گذاری.....
۵۸۱.....	۱۴-۱-۱۲- خرید اعتباری سهام و فروش استقراضی.....
۵۸۳.....	۱۵-۱-۱۲- شاخص تمایل به ریسک.....
۵۸۶.....	۱۶-۱-۱۲- شاخص احساسات بازار سهام.....
۵۸۹.....	۲-۱۲- کاربردهای اندازه‌گیری احساسات.....
۵۹۰.....	۱-۲-۱۲- کاربرد اندازه احساسات در پیش‌بینی بازده.....
۵۹۱.....	۲-۲-۱۲- کاربرد اندازه احساسات در پیش‌بینی نوسانات بازده (ریسک).....
۵۹۲.....	۳-۱۲- ادراک ریسک.....
۵۹۶.....	خلاصه فصل.....
۵۹۷.....	پرسشهای فصل.....
۶۰۰.....	منابع فصل.....
۶۰۵.....	واژه نامه انگلیسی به فارسی.....
۶۲۱.....	واژه نامه فارسی به انگلیسی.....
۶۳۷.....	کتابنامه.....